

SZÍNHÁZ

A SÁRKÁNY

Jevgenyij Svarc mesedramája a Tanyaszínház előadásában bizonyos eltérést mutat az alapszöveghez képest, közvetlenül a befejezés előtt módosul.

Egy kisvárost évszázadok óta uralma alatt tart a Sárkány, évente termést, lányt, lelket rabolva az idők folyamán megnyomorított, megfélemlített lakosságtól. Most éppen Elzát, a levéltáros lányát szemelte ki magának, amikor a városba érkezik Lancelot, a „hivatásos hős”, aki előbb mesébe illő szerelmet vall a lánynak, aztán párbajra hívja a szörnyeteget, és el is metszi mindhárom nyakát. A harcban azonban ő is megsebesül, ekkor még úgy tűnik — halálosan. A Sárkány pusztulását követően a városban hatalomváltás következik, a Polgármester, aki a Sárkány alattvalójaként hű szolgája volt a zsarnoknak, most egyszerre kigyógyul, sárkányölővé kiáltja ki magát. Am a hatalom nevében sorra megismétli azokat az uralkodói sablonokat, formulákat, amelyek az első felvonásban a Sárkány szájából hangzottak el. Igen tanulmányos bizonyul, azt is tudja, hogy a korlátlan hatalom biztosításának egyik követelménye a látszólagos együttérzésből fakadó érzékenyülés, nem is felejtí el meglágyítani szívét a csiripelő polgárok látán. Többek között Elzáról is „kötelességének” tudja gondoskodni: most ő készül vele lakodalomra. Ismét betoppan azonban Lancelot, s méltóképpen megbünteti a hatalombitorlókat.

Itt módosul az eredeti szöveghez képest az előadás.

Lancelot — Elza kezével a kezében — megismétli a Polgármester hatalombiztosító gesztusait, köztük a könnytörő — látszólagos — együttérzést is.

Ha a harmadszori ismétléssel a mesebeli hármasság visszaállítása volt a cél, akkor éppen a mesejáték meseszerűsége veszik el, az előadás rácáfol az író „üzenetére”, hogy a szerelem megváltoztatja a világot, visszaadja lelkét azoknak, akikről a Sárkány a viadal előtt ezt mondja Lancelotnak: „Ha az ember testét kettéhasítod — nyomorék lesz. De ha a lelkét hasítod ketté, engedelmes lesz, ennyi az egész.”

Ha viszont a harmadszori ismétlés arra kíván utalni, hogy a hatalom mindenkit — még a mesebeli hőst is — megváltoztat, eltorzít, kivet-

Jevgenyij Svarc: *A sárkány*. Fordította: Elbert János. Rendező: Hernyák György. Dramaturg: Csipak Angéla. Díszlet és jelmez: Ifj. Laktos László. Zene: Hívogató együttes és Bakos Árpád. Szereplők: Soltis Lajos, László Sándor, Banka Lívia, Túri Valéria, Magyar Attila, Simon Mihály, Giric Attila, Pócik József.

köztet emberi mivoltából, akkor az előadást politikusnak vagy legálabbis politizáló szándékúnak kell értelmezni.

A zárópoénnal az előadás átbillen a „realitásba”. Csakhogy ennek a változásnak nincs kellő felvezetése, előkészítése. A poénig ugyanis kifejezetten a meseszerűség dominál. Ezt szolgálják az egyes jelenetek, elsősorban a leglátványosabbnak ígérkező légi csata. Ebben a Sárkányt egy villanypóznaszerű, inkább komikus, mint félelmetes szerkentyű helyettesíti, reflektorral és három rongylabdával, amelyek levágott fejként sorra hullanak alá a magasból. Néhány mennydörgésből, villámlásból áll a nagyjelenet, mégis tökéletesen elvonja a figyelmet a „szárazföldről”, ahol közben figyelemre méltó nézetcserek zajlanak. Még a tükrórus is alig harsogja túl a földindulást, pedig olyan tükröt árul, melyben mindenki lába előtt láthatja a rettegett szörnyeteget.

Nem szolgálja a zárópoén előkészítését az erőltetett mókázás sem. A Sárkány, működni nem akaró varázsvesszőjével inkább kedélyes, vesztélytelen uraság; a hatalomra kerülő Polgármester komolyságából is csupán az első pillanatokra telik; s a doronggal hadonászó, paraszt Lancelot is inkább szájhősnek, mint hősnek tűnik.

A 'játékosságot groteskként, komikusként talán még el is fogadhatnánk (bár kevesebb csetlés-botlással neveltségesebb volna), ha nem lenne érezhetően jelen a harmadik tényező, amely szorosan összefügg az előbbiekkal, s amelynek sikerül végképp megrontania az előadást: a színészek maguk. Igaz, hogy erre is akad mentség: az idén többnyire amatőrökből állt össze a csoport. A baj talán éppen ott keresendő, hogy csupán *többnyire*. Mert vegyes csapatban aligha alakulhat ki színvonalas összjáték, különösen — mint ezúttal is történt — időhiány esetén. Ennek következtében a Tanyaszínház idei előadásán egységes, harmonikus együttes helyett minőségileg változatos egyéni „teljesítményeket” láttunk. Banka Lívia Cilike kandúrként az egész est megjegeztnivalójává emelkedett, nemcsak a lovaggal incselkedett valódi fűjókarmoló-simuló cicaként, hanem az egész előadással. A kis Elzának így kétszeres erővel kellett megtartania főszerepét, miközben olyan pergő nyelvű falusi kislánnyá alakult, hogy — ha a szöveg nem bizonyítja máshogy — alig hisszük el neki, miszerint a lovag iránti szerelme újdonság számára, vagy legalábbis valódi szerelem. Harciassága a Sárkány, a Polgármester, de még Lancelot előtt sem hagy alább. Vértelen viszont az apa, kinek fellobbanó ellenállását a második részben nincs honnan eredeztetnie. És a toronyórt is kár volt egyetlen mondatért felültetni a szomszédos góré tetejére. A polgárok általában megoldották a nekik szánt feladatot, a bohózati jeleneteket, de közbent tűzútsába is vitték, nem adtak alkalmat megfigyelni őket. Holott egyforma álarcukra, zsinórnyomós mentéjükre, akárcsak az előadás egyéb apróságaira (a Sárkány szürke öltönyére, a Foglár szalutálására, a Gogol- és más idézetekre) kellett volna „időt hagyni”. Így aztán minden szintéri

mozgalmasság ellenére legvégül mégis feszültségmentes az előadás, a tartalomhordozó ismétlődések nem kapnak kellő hangsúlyt, nyomatékot.

A szintér az idén a szokásosnál is tágabbra terjedt, a szabadtér egész szélét, sőt magasságát is igénybe vette. E nagyméretű játéktéren aztán el is veszelődött az a néhány kulissza, amely a kisvárosi környezetet képviseli. De ez már a lehetőségek kérdése, amiből, akárcsak a stílusról, az eredményről, az idén bizonyára még sok szó esik, amikor a tíz-éves Tanyaszínház ténykedését mérik majd fel. Akkor kellene talán majd azzal is foglalkozni, hogy miért csökkent a hivatásos színészek száma, érdeklődése a mindenképpen szép és szükséges nyári színházasdi iránt.

FEHÉR Katalin

TELEVÍZIO

CSÁTH GÉZA EMLÉKÉRE

Csáth Gézára emlékezünk születésének századik évfordulóján. Novelláinak és drámáinak újrakiadásával, fordításával, folyóiratok emlékszámáival, színpadi műveinek bemutatásával... S minthogy Csáth Gézát egyaránt magáénak vallja mind a magyar, mind a jugoszláviai magyar irodalom és kultúra, nem csoda, hogy az évfordulót itt is, ott is jegyzik. Nemegetszer közös vállalkozás keretében, mint azt teszi az Újvidéki Televízió és a Magyar Televízió szegedi körzeti stúdiója egy egész estét betöltő produkcióval. A műsorban — amelynek eddig csak sajtóbemutatóját láttuk — Bori Imre és Olajos Csongor forgatókönyve nyomán a nézők végigkísérhetik az író tragikusan kurta életét attól a perctől kezdődően, hogy szabadkai gimnazistaként megírja első novelláit, s buzdítást kap Bródy Sándortól, egészen addig, amíg 1919 szeptember végén nem messze szülővárosától, Szabadkától el nem dördülnek a végzetes lövések, amelyek már csak megrövidítik a morfiumtól szétroncsolt test kínjait. Az életút és a művészi pálya filmszerű vázoló mellett az alkalomhoz illően és telitalálatként kerül majd sor a szolnoki Szigligeti Színház Fodor Tamás rendezte Csáth-színművének, *A Janika* televíziós változatának a bemutatására is.

„Az élet egyetlen oka és célja az élet maga. A vágy, ami kielégítésre törekszik, ami mozgásra, küzdelemre kényszerít... Nem szabad

Menni kell, menekülni valahova. Emlékezés Csáth Gézára. A Magyar Televízió szegedi stúdiója és az Újvidéki Televízió közös műsora. Forgatókönyv: Bori Imre és Olajos Csongor. Szerkesztő: Fehér Teréz és Tandi Lajos. Dokumentumválogatás: Dévavári Zoltán. Vezető operatőr: Kléner György. Szereplők: Korica Miklós, Balázs Piri Aladár, Bácskai János, Gálfi László, Szirmai Péter és Tarján Péter. Rendező: Kun Zsuzsanna.